СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 268. Джерзи Ситі, Н. Дж., субота, 15. падолиста, 1924. VOL. XXXII. No. 268. Jersey City, N. J., Saturday, November 15, 1924. THREE CENTS

Прогибіційний уряд не годиться зі судом щодо самосамогонки.

БОЛТИМОР, Меріленд, 13. падолиста. — Росправа проти конґресмена Гила за нарушеннє прогибіційного закона покінчилася нині увільненнєм обжалованого.

Лава присяжних суддів видала присуд, що Гил не давав своїм гостям опянюючого напитку, і через те суддя увільнив Гила від вини й кари.

Прогибіційний уряд уважає, що суд в Болтимор не пояснив закона як треба, і тому прогибіційний уряд заповідає, що він буде далі виконувати сей закон так, як він його виконував досі, себто буде далі переслідувати людий за вареннє в дома напитків, в яких є більше як пів проценту алькоголю.

ІМЕНОВАННЄ НАСЛІДНИКА СЕНАТОРА ЛОДЖА.

БОСТОН, Месечузетс, 13. падолиста. — Стейтовий губернатор іменував наслідником покійного сенатора Лоджа Вілієма Батлера, начальника републиканської виборчої кампанії.

Демократична партія думає робити заходи за нові вибори.

ЗДЕРЖАНО ЗВОРОТ ПОДАТКІВ.

ВАШИНГТОН, 13. падолиста. — Департамент скарбу [illegible] звернення гроший, переплачених підчас плачення податку, [illegible] в н[illegible] достаточної на се готівки. Скарб мусить ждати на [illegible] конґресу.

КУЛИ[illegible] [illegible]ГРАРНУ ПОЛІТИКУ УРЯДУ.

ВАШИНГ[illegible] [illegible] падолиста. — Президент Кулидж вигол осив тут пере[illegible] [illegible]ми одної фармерської орґанізації свою першу промову від свого вибору. В сій промові начеркнув він політику уряду в рільничих справах.

На його погляд, Америка в короткім часі вже стане купувати хліба від заграниці. Для фармерів се буде означати великий добробут. На сей випадок він радить приготовитися через орґанізацію купецьких кооператив. Сі кооперативи треба удержати, бо тарифа захороняє інтереси американських промисловців.

ВЕЛИКИЙ ХЕМІЧНИЙ ПОЖАР У ДЖЕРЗИ СИТІ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Ню Джерзі, 14. падолиста. — Коло 9. години нині рано наступив вибух у канцелярії фабрики салітри Батела та Ренвика, що лежить два блоки від будинку Українського Народного Союза.

Від вибуху занялася зараз вся фабрика і за кілька хвиль весь бльок домів коло фабрики пропав у тустій стіні чорного диму. Залякані мешканці сусідних домів кинулися на вулицю серед страшного замішання. В густій пітьмі вони падали, билися об стіни, забували дітий, тратили голови. Як наспіла пожарна сторожа та поліція, пожар уже вивалив вибухом дах фабрики та пропаливши повали межи поверхами, перемінив цілу фабрику в одну горіючу піч на пять поверхів завишки. За кождим разом, як полумінь діставалася до маґазину салітри, цілою околицею довкруги потрясали могучі вибухи, сильні як вибухи гарматних куль на війні.

Пожар гудів з такою силою, що про ратунок фабрики навіть думати не було що. Тому пожарні сторожі звернули всю свою силу на задержаннє огню. Вони старалися недопустити його далі, зливаючи всі сусідні доми потоками води. На допомогу джерзиситській сторожі наспіла зараз сторожа міста Гобокена та кілька відділів з Ню Йорку. Але й вони не богато могли зробити проти огню, підсичуваного без упину всякими хемікаліями, зібраними в фабриці. Нарешті огонь докінчив фабрику салітри та перенісся на сусідні будівлі фабрики цукру Американської Цукрової Компанії. Правда, ся фабрика вже майже вся розібрана з машинерії і цукру вона не рафінує, але за те в ній наробили собі склади другі сусідні фабрики. В ній були приміром великі збірники сіркового квасу та маґазини мила, виробленого фабриками Колґейта. Се мило, вартости яких 2 міліонів долярів, все призначене на Різдво, стояло в підземнім хіднику, і все воно було вибухове. Пожарна сторожа робила все, щоби не допустити огонь до сього хідника. Сіркового квасу вона не вратувала, і він згорів серед заглушаючих експльозій, розкидуючи пожар на сусідні мешкальні доми.

Поліція пішла тепер по домах та стала опорожняти доми на цілі блоки довкруги. Кількасот родин робітничого населення вибралося зі своїх домів, захоплюючи зі собою тільки маєтку, що далося занести на руках. Діти ходили плачучи за родичами, матери вганяли ридаючи за дітьми. Поліція урядила для них місце сходин на стації проти будинку Українського Народного Союза. Червоний Хрест, міський уряд, шпиталі працювали горячково.

Жертв пожарів та вибухів покищо ще не знати. Можливо, що завдяки тому, що нещасте сталося в ясну днину, смертельних випадків і не буде. Кількадесять пожарних сторожів та полісменів дістало тяжкі попарення. Кількоро людий помліло від ґазів, але їх скоро приведено до життя в шпиталях.

Загальні шкоди пожару були такі: з домів викинено близько тисячу родин; з того коло сто зовсім втратило притуловище; коло пів сотки людий віднесло тяжчі ушкодження тіла. Серед пошкодованих є богато родин Українців. Шкода маєткова виносить після приблизного обрахунку коло міліона долярів.

Справдішною причиною нещастя було недбальство уряду, який дозволяє, щоби фабрика була серед мешкальних домів, та ще в найгустійше населеній части міста. Росповідають Джерзиситці, що від кількадесять літ вони сподівалися страшного вибуху салітри в тій фабриці, що розсівся серед них, як порохівня.

КРЕДИТОВІ УСТАНОВИ НА УКРАЇНІ.

Мережа кредитових установ становила з початком ц. р. 120 одиниць. з яких держбанк мав 54 одиниці. Українбанк — 33 одиниці, Промисловий Банк — 13 одиниц, Комунальні банки — 6 і товариства взаїмного кредиту 11. Ця мережа значно збільшилася до 1. жовтня ц. р. Загальна скількість установ виносить нині 185 одиниць, з того Держбанк має 77, Українбанк — 46, Промбанк — 19, Укрсільбанк — 1, Губсільбанки — 9 (по 1 в кождій губ.) Комунальних банків 5, товариств взаїмного кредиту — 25, Роскомбанк — 2 і філія всекомбанку на Київщині. Росподіл тих кредитових установ по губерніях представляється ось як: Одещина — 33 установи, Київщина й Катеринославщина — 29 установ, Полтавщина 23 установи, Харківщина установи, жафд4тьаоиеіуяплмб 22 установи, Поділля—13, Чернигівщина — 11, Волинь —6 установ.

ТОВМАЦЬКИЙ ФАЛШІВНИК.

Микола Бойчук селянин з Товмаччини впав на дохідний помисл фабрикації 50 і 20 сотикових монет, які пускав на довколичних ярмарках. Щойно на днях пізнано його фабрикати. яко фалшиві і арештовано конкурента польського банку.

ВАРШАВСЬКА ПОЧТА.

На головній почті у Варшаві стверджено крадіж грошевої посилки вартости 65.000 золотих. Кримінальна поліція почала слідство.

РЕОРҐАНІЗАЦІЯ ТЮРЕМНИЦТВА В ГАЛИЧИНІ

Небаром має бути переведена реорґанізація тюремництва в Галичині. Має вона полягати в тому, що тюрми будуть виняті з під заряду судових властий а доручені залежним від прокураторії тюремним дирекціям.

„ЗИЗ"

Під таким заголовком зачав 1. листопада появлятися у Львові сатирично - гумористичний журнал під редакцією Л. Лепкого.

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ.

З причини великої пожежі біля будинку Свободи електричний ток перервано цілий день в пятницю, 14-го с. м. Через те машини друкарні стояли і се число замісць в пятницю, видруковано аж в суботу.

Слідуюче число появиться в понеділок з вторковою датою.

ЗБІРКА ЖЕРТВ НА УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ У ЛЬВОВІ.

Збір[illegible] [illegible] рік 1924 замикається з [illegible] 30 листопада 1924 р. В п[illegible] днях грудня всі жертви [illegible] відіслані до Львова а [illegible] буде поміщений в американсько-українських часописях. Крім сего всім жертводавцям розішлеться сей звіт з діяльности Музея за рік 1924 і премії.

На премії складаються ріжні видання Музея, які книгарняна вартість дорівнює висоті жертви. Між добродіїв, які зложили по $ 12 річної вкладки вильосовується крім сего оригінальні малюнки визначних українських мистців. (в пропорції — оден малюнок на 12 вкладчиків).

Управа музея буде вдячна за найдрібнійші жертви.

Жертви і писма проситься слати на адресу:

Rev. Leo Chapelsky
606 Maple Ave., Johnstown, Pa.
о. Лев Чапельский.

ВОВКИ НА УКРАЇНІ

У Артемівській і Сторобільській округах появилися великі стада вовків, що роблять величезні шкоди селянам. Заходами уряду зорґанізовано військово зобовязаних 1903 і 1904 р. в окремі загони для боротьби з вовками.

УСИШКІН У ЛЬВОВІ.

До Львова приїхав голова Жидівського Національного фонду в Єрусалимі М. Усишкін один з найпопулярнійших провідників сіонізму. Львівські Жиди приняли його дуже величаво.

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ В НЮ ЙОРКУ

Починаючи від 16-ого с. м. (в неділю) виступати-ме в театрі Ріволі в Ню Йорку при Бродвею і 49-ій улиці, Український Ансамбль в складі 12 співаків і співачок, переважно бувших членів У. Н. Хору.

Український Ансамбль зорґанізував д. Гр. Павловський.

В його репертуар входять українські і російські пісні.

„НА ВИГНАННІ".

Під таким заголовком появився на днях Альманах складений заходами і силами нашої придніпрянської еміґрації, украшений оригінальною окладинкою В. Крижанівського.

ЩЕ СПРАВА ШТАЙҐЕРА

До Варшави вернулася комісія польського міністерства внутрішних справ, виделегована до Львова для провірення ходу слідства в справі Штайґера обвинуваченого в киненню бомби під президента Войцеховського.

БОРОТЬБА З ДОПИСУВАЧАМИ.

Мимотого, що саме тепер в справі убивства радкора Малиновського ведеться процес, який безперечно скінчиться жорстоким покараннєм винуватців, вияви ворожости до робкорів і селькорів з боку населення не припиняються. Так пражський ЦЕПС приносить за „Рабочою Газетою" такі нові відомости. Київські робітники в останні часи одержують численні прохання сільських кореспондентів (сількорів) про оборону їх від переслідувань з боку селянства. Цими днями сількора Ленського сильно побито за якусь подану ним до газет допись. В селі Андрушівці сількора Романюка виключено зі сільської громади.

Цілком зрозуміло, що селянство не довіряє цим дописувачам і ненавидить їх, бо бачить в них тихсамих чекістів. Останні почувають себе дуже небезпечно і мусять рішати проблему: Або кидай писати, або йти за Малиновським..."

Центральні органи компартії вже звернули увагу на це звивище і для охорони радкорів готуються виїмкові репресії.

Що каже Риков про економічну політику большевицького уряду.

МОСКВА, 14. падолиста. — Сьогодня промовляв голова „совнаркома" (совета народніх комісарів) на 6-ому конґресі союза робітничих спілок (юній).

У своїй промові він передівсім осудив війну большевицького уряду проти приватної торговлі. Через се, казав він, не було кому заспокоїти потреб населення.

Далі він сказав, що головним продуцентом і споживником Росії є селянство. Се селянство платить податки і купує промислові вироби і сим жиє держава. Торік уряд дістав $100,000,000 за пшеницю, яку дістав від селянства в податку і вивіз заграницю. Сього року недорідна збіже і нарід не має на податок, отже уряд не вивезе нічого. Нарід платить податок з продажі худоби, а ціну хліба підбиває, що спричинює велику дорожню.

Відтак Риков сказав, що большевицький уряд хотів зрівноважити буджет, повикидавши видатки на просвіту, здоровлє й інші потрібні річи, але се йому не поможе, як настане дорожня, бо треба буде робітникам більше платити, а із заграниці позички не буде.

Говорив теж про копальняний промисл. Казав, що добуваннє зелізної руди майже цілком упало; углевий промисл трохи був піднісся, але що угля не потрібно, бо фабричний промисл стоїть, так добуте угля псувалось. Тепер його вже добувають меньше.

Стан зелізниць дуже поганий. На відбудову їх нема надії, бо нема надії на заграничну позичку.

КЛЄМАНСО НАЗВАВ ЛОЙДА ДЖОРДЖА БРЕХУНОМ.

ЛОНДОН, 13. падолиста.— Бувший редактор тутешнього дневника Таймс, Викем Стід, написав книжку п. з. „Через 30 літ", в якій подає, що вчасі версайської конференції бувший премієр Франції Клемансо назвав бувшого англійського премієра Лойда Джорджа брехуном.

Раз наразі, каже Стід, Клемансо обжалував Лойда Джорджа, що він повторяє неправду.

Тоді Лойд Джордж скочив до Клеманса і вхопив його за ковнір, домагаючись відкликання. Але прискочив теж Вудров Вилсон і розборонив їх.

Клемансо хотів полагодити справу двобоєм і предложив Лойдови Джорджеви, щоби бився з ним на револьвери або шаблі, а міжтим не хотів відкликати свого закиду. Та до поєдинку не прийшло і справа так осталась.

В сій книжці пише теж Стід про те, що думав тоді Клемансо про Вилсона.

Він каже, що раз радив Клемансови, щоб поговорив з Вилсоном і дізнався, що він хоче.

На се Клемасо відповів:

— говорити до Вилсона? Як я можу говорити до чоловіка, котрий вірить, що він одинокий за останніх 2,000 літ зрозумів значінне війни і мира? Вилсон уявляє собі, що він другий Месія. Він вірить, що він прийшов на землю, щоб дати мир світови. Я зробив усе, щоб його задоволити. Навіть приймав його наче англійського короля, але він все невдоволений. Клемансо зазначив, що до Вилсона шкода говорити, бо він з ним ніколи не дійшов би до порозуміння.

ВИСЛІД ВИБОРІВ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 13. падолиста. — Остаточний вислід англійських виборів до парляменту представляється так:

Консерватистів вибрано	412.
Членів Партії Праці	152.
Ліберaлів	42.
Конституціоналістів	3.
Інших	6.
Разом	615.

Парлямент збереться на першу сесію 9-ого грудня с. р.

ПОМЕР ПОСОЛ МОРЕЛ.

ЛОНДОН, 13. падолиста. — В Девоншер помер посол Едмунд Д. Морел, визначний діяч Партії Праці і редактор журнала „Фарен Ефферз".

(Він недавно був у Польщі і в Галичині та на Волині, як про се у нас писалось).

МЕКДАНЕЛД ХОЧЕ ПРИЇХАТИ СЮДИ.

ЛОНДОН, 13. падолиста. — Бувший британський премієр Джеймс Ремсей Мекданелд хоче приїхати небаром до Америки на коротку гостину.

ЕВРОПЕЙСЬКИЙ СТАЛЕВИЙ ТРОСТ.

ЛОНДОН, 13. падолиста. — Бельґійські сталеві фабриканти плянують европейський сталевий трост, до якого хотять приєднати сталевих маґнатів Англії, Німеччини, Франції і Бельґії.

ПОВСТАННЄ ЧОРНОГОРЦІВ.

ВІДЕНЬ, 13. падолиста. — З Юґославії повідомляють, що Чорногорці виступили до оружної боротьби проти сербської військової окупації Чорногори.

УПАДОК ЗЕЛІЗНОГО ПРОМИСЛУ НА УКРАЇНІ.

МОСКВА, 14. падолиста. — В зелізних копальнях на Україні тепер добувають зелізної руди лише 11% добутку з 1912 року.

Робітників у копальнях робить також дуже мало в порівнанню з передвоєнним станом.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинока число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Загряницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. для У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Руїна села в Галичині.

Перемиський Український Голос пише:

Ми вже більше разів звертали увагу на цегорічну катастрофу села, але аж тепер на основі обчислень можемо ствердити то просто нечувані розміри цеї катастрофи. Збіжа в більшій части зїли шведські та геські мушки на пни так, що зовсім не оплатиться молотити, бо ні зерно ні солома нічого не варта. Старі люди не памятають, щоби коли так як цего року копа видала кільканайцять кільограмів зерна, замісць одного кірця. Не дивота, що селяни не продають тепер, але купують збіже та що ціни збіжа дуже пійшли вгору. Ще з початком жнив коштував один корець пшениці 16 зол., а нині вже 37 зол.! А від жнив минув раптом один місяць!

Дійшло до того, що селяни мусіли купувати зерно на засів, бо зібране збіже — і то в марній скількости — це сам послід. (Не говоримо тут вже про закупно збіжа на прожиток, бо селяни так економічно зруйновані, що ледви чи хтось може на таке закупно здобутись!)

Ну тай із цегорічних засівів нема потіхи. Осінь випала погідна, без дощів, тому всюди пополях кинулись миші, які нищать засіви без кінця і міри. Отже і на другий рік не ліпше буде зі збіжем, коли не гірше. Словом, — економічна руїна селян заповідається на роки.

Не зародило цего року збіже, то здавалось би, що може зародить бульба, буряки, капуста і т. д., якими селяни по найбільшій части прохарчовуються. Та де там! З усіх сторін доходять вістки, що бульба гниє; гниють буряки; а капуста наслідком посухи марна. Вправді ще тепер не стверджено докладно розмірів цеї дальшої катастрофи, але вже тепер певно що на вогких і глинковатих землях бульба зовсім згнила. Навіть на сухих і легких землях відпаде значний процент згнилих бульб. На око виглядає бульба часто ніби здорова, а потиснути її пальцем, так показується, що вона зіпсована. Зсипати таку бульбу до кіпця або пивниці, то вона вкороткі мокріє і гниє. Тому дбайливі селяни купують вже тепер поросята і кормлять їх зіпсованими бульбами. Таке повинен робити кождий селянин, що його праця не пропадала на марне. А яка і кілько бульби остане для селян на прохарчованне, нині трудно сказати.

До того всього ще звалено на селян величезну данину, якої другу рату мусіли заплатити селяни до 10. жовтня с. р., не рахуючи інших не меньше великих податків, дачок, оплат і т. д. Це все добиває селян і завершує їх цілковиту економічну руїну. Слушно отже бідкається дідицький краківський „Час" в ч. 224., що Поляки приготовляють на всякий випадок: амуніцію, літаки, гармати. Але що буде, коли вразі війни не буде найважнійшої амуніції, т. е. збіжа для людини і оброку для коний?

Що говорять про Конґрес Обєднання.

(Допись з Гартфорд, Конн.)

Гартфордські Українці рішились вислати делегата на Конґрес Обєднання доперва в останній хвилі. Делеґатом вибрано Івана Драпяка.

Коли делегат вернувся з Конгресу, то місцевий парох о. Кузів заповів в церкві, що сейчас по Службі Божій буде делегат здавати в церковній галі справоздання з Конгресу та пояснив, що то є Обєднанне, і яку воно веде для краю роботу.

Весь нарід пійшов з церкви до галі, де його привитав знову о. Кузів та вказав на потребу дальшої визвольної боротьби й допомоги з Америки. Потім дав слово Петрови Драпякови, щоби зложив свій звіт.

Делеґат на Конгрес розповів подрібно про дотеперішню діяльність Обєднання; підніс, що воно зуміло згуртувати біля себе весь свідомий наш загал в Америці та всі наші народні орґанізації і дало велику матеріяльну поміч старому краеви. Відчитав і те, куди пійшли зібрані Обєднаннем гроші, та яку веде Обєднанне акцію для визволення нашого народу та відбудовання одної соборної України.

Делеґатови ставили громадяни М. Курдина, Лев Опалович і другі всілякі запити, на які він дав вдоволяючі вияснення.

По дискусії весь нарід заявився за тим, що нам треба підпирати всіми силами дальшу роботу Обєднання та заложити в Гартфорд місцеве Обєднанне, що дійсно переведено. До місцевого Обєднання увійшли: Михайло Курдина яко предсідатель, Василь Мовчук касієр, Петро Драпяк секретар і Лев Апанович та Пилип Медвідь яко контрольори.

По виборі предсідатель М. Курдина сказав кілька горячих слів і візвав громаду до плачення місячного податку до Обєднання. Його внесенне затвердила ціла громада. Декто зложив сейчас свій податок. І так зложили: о. Михайло Кузів 5 дол., по 1 дол.: Йосиф Данилів і Єфляим Данилів; по 50 центів: М. Курдина, Павло Ґроґоза, Анна Руда; по 25 центів: Петро Драпяк, Василь Мовчук, Лев Апанович, Филип Медвідь, Василь Савецький, Михайло Щерих, Іван Калина, Пилип Шаркевич, Іван Щерих, Андрій Савецький, Павлина Савецька, Андрій Ковальський, Олена Данилів, Дмитро Каганюк, Христина Каганюк, Евдокія Моравська, Андрій Савицький, Іван Олендир, Йосифа Вехневич, Марія Ґреґус, Михайло Пильчак, Іван Саґан, Йосиф Пришків, Петро Пиварчук, Захар Процик, Микола Корінь, Дмитро Гринчук, Йосиф Кармазин, Василь Ваврук, Катерина Беднар, Катерина Муравська, Параскевія Ноґас, Олекса Ґоворун, Володимир Мовчук, Пазя Вознякевич; і Володимир Гавецький 10 ц. Разом зібрано $17.35, які висилаємо до Обєднання в Филаделфії з надією, що на другий місяць призбираємо ще більший податок.

Наша громада, коли побачила, що йде добра народня робота, не остане позаду, а буде боротися дальше разом з усім загалом, доки не визволимо наших поневолених братів у старому краю.

Петро Драпяк, секр.

„Батькам" і „дітям" бажати-б „більше амбіції" та „солідарности!"

(Надіслана стаття.)

В числах 242 та 244 „Свободи" появилися дві статті: під заголовками, котрі я отсе власне напровадив в заголовку отсеї статті. Першу з них написав д. „Радянин", другу д. „Р", а роблять вони вражінне квіток з того самого огорода, на — пахучих, дарма що і кільців у них не мало. Ті кільці мають однак ту добру прикмету, що колять лише ...винуватців. Автор чи автори тих статтей мають в своїх виводах безспірну слушність і лиш це можна би їм закинути, що ті кільці є замало острі зглядно — що поприни них здавбися був еще і бук порядний!

Бо на це, що трапилося тут у Празі та в Подебрадах між членами того самого народа, лише що з трьох ріжних провінцій на це замало лагідних слів панів Р. та Радянина, на це треба би таки розпеченого заліза якнайострійшої сатири!

Слушність мають автори, що „діти" еще кращий примір співжиття дають як батьки. Сама молодість їх є передовсім тим чинником, котрий „дітий" наближає до себе, вирівнює хроповатости набуті під впливом инших культур чи псевдокультур та робить їх „соборниками на практиці". Але знову цілком так добре — на жаль — не є, і молодіж цілком непотрібно починає ділитись на осібні організації з чисто льокально-патріотичною закраскою, на чім незвичайно тратить дух соборности, а виробляється роздражність та непримиримість. . . . .

На університетах та взагалі на вищих школах в Німеччині бачимо всюда так звані „ляндсманшафтен", але члени їх лучаться в осібні товариства лише прямо для того, що вони особисто ліпше знаються та мають ріжні милі місцеві спомини. Впрочім всіх тих членів преріжних „ляндсманшафтен" лучить одна спільна любов вітчини та переконанне, що „Дайчлянд ібер (не „юбер!") альлєс, ібер альлєс ін дер вельт!" — то є, що „Німеччина стоїть понад всьо, понад всьо у світі!". Треба однак і то завважити, що ті „лєндер", на яких опираються ті „ляндсманшафтен" — се собі малі околиці, а тимчасом нпр. Велика Україна сама є майже так велика як ціла Німеччина взагалі, зі своїми „лєндер"— а ми разом.

Колиж мимо того є між молодежею, що учиться в Празі та Подєбрадах спеціяльні орґанізації призначені лише для Великоукраїнців (вичислило їх недавно „Діло") — то це є доказом, що у їх членів з питаннем соборности якось дуже невиразно і що тут би треба справу троха ліпше розчовпати та усунути це, що власне з ідеєю соборности не годне примиритися.

Але тут мусимо зараз зустрінутися з питанием про „батьків" а радше професорів. Ой! не добре вони собі поступають, негарний примір вони дають „дітям", себто студентам! Вже надто маркантно зазначують вони, що одні з них „рутенці" а другі „малороси", занадто мало стараються вони о затерте ріжниць тих двох ментальностей, котрі виробились під впливом московської зглядно польської (мильно думає д. „Р", що австрійської) псевдокультур!

Вониж — то є ті добродії професори повинні би пречі вже з уваги на світ вік та життевий досвід скорше пізнати, де лежить зло та старатись його усунути, а істнуючі хропоpower ватости та шпіци — усунути, та вирівняти!

Але під тим оглядом майже нічого не робиться, але противно — робиться багато цілком щось противного! Бож і деж хто бачив, щоби між Німцями хтось доказував таке в публичнім відчиті, що Прусаки а Баварці, це два цілком инші народи?! Правда, що між тими двома союзними німецькими державами панує велика емуляція, але еще ніхто, зосібна ніхто з університетських професорів не загнався аж так далеко, щоби говорити про два народи! А на жальтак було, а дотичні професорські виводи були переповнені доказами прямо ненависти до Галичан. Говорім, що хочемо, але ні один Галичанин ні „батько", ні „син" до чогось подібного не є спосібний! Поміж „дітьми" буває вправді і так нераз, що Наддністрянець прозве жартом Наддніпрянця „карбованцем" але це очевидячки немає в собі обидливого моменту, і Наддніпрянець на таке лише засміється а ніколи не обидиться.

Я бим розцілував прямо добродія Р. тому, що він так мітко наклеймив поступованне панів професорів Шелухима та Лащенка, за те, що вони полізли на зїзд „русских" учених. Значить, що і вони „русскіє", а коли так, то яким правом вони сидять на українських катедрах, яким правом береться перший з них ширити теорію про „дві нації" та розєднувати це, котрому і так еще так далеко до правдивої і повної злуки!

Добродій Р. дуже добре підглядів ментальність таких панів, та їх „**привязаність до московського пуповиння**". А власне Москалі ненавидять найбільше „галіцких письменників", бо знають, що з „Галіції власне вийшла найбільша сепаратистична небезпека для „єдиної і неділимої".

Не диво отже, що власне панове Шелухин, Лащенко тай ще Лотоцький (про других менше видатних галичаноїдів наразі промовчу стоять на чолі всіх тих добродіїв що провалля між обома відломами нашої нації не то не стараються засипати, але противно: стараються його поглубити.— Д. Р. бажає собі „більше амбіції"! Гарно сказано, але коли професор іде до чеського міністерства і старається перед високим чеським урядовцем висмівати той укр. університет, на котрім сам викладає, коли його називає „**Галіційсько-австрійським**", а ще до того говорить до того урядовця що й сам прегарно знає українську мову — **по московськи** — то деж тут може бути **бесіда про „амбіцію"**, котрої домагається д. Р., де тут і слід якогось почуття **народної чести?"**!

Чиж диво, що за такими старими грішниками іде нераз і молодіж? Чиж не мали Українці в „Чесько-Українськім Комітеті для справ стипендії і т. ин. майже повної автономії, та чи не втратили її майже цілком через забіганне ріжних молодих Наддніпрянців зі скаргами до Чехів? Чиж диво, що наддніпрянська молодіж глядить на кождий почин даний Наддніпрянцями, що мають більший досвід в практичній діяльности — майже з призирством, та називає його „**галицькою лавочкою**"? І звахте: — власне „лавочкою", московським словом означуючим малий склеп, малий крам!

А вжеж та ментальність московська прибирає нераз майже комічні форми! Підіть лише до ресторану „Української Хати" в Празі, та прислухайтесь бесіді наддніпрянців. Можна ручити, що бодай за кождим десятим словом буде втручене одно „**зараз**" в московським значінню що наше „тепер", хотя чейже не можливе, щоби слово „тепер", в нашій мові так часто приходило. Але наші брати знад Дніпра, Росі та Десни взяли собі тото „зараз" прямо за польське „**пане добродзєю**" і тикають його аж до омерзіння — ще добре коли лиш по кождім десятім слові!

Треба знати, що це прекрасне слівце „зараз" в значінню „тепер" — зачало грасувати доперва коло 1908 року. До того часу наше письменство того ідіотизму не знало*). Ані у Шевченка, ані у Основяненка, Куліша, Нечуя воно не приходить.

І зараз в 1909 р. виступив проти того — вибачте — свинства наддніпрянський письменник Др. Модест Левицький. Він тепер професором в Подебрадах, і тут рівнож не кацапофільство (по дусі уживання цего слова) клеймує.

Я недавно балакав з одною визначною наддніпрянською артисткою, живучою тепер в Празі. Колиж вона зачала мені занадто вже торкати цим „зараз-ом" коло вуха — я сказав її крайнє слово, та не поклонившись — забрався. Не було це чемно, але того кацапофільства я вже не був годен слухати.

Та на „зараз"-і покінчиться! І тут визначаються передовсім студентики — комуністики, котрі хотілиб за всяку ціну і назверх той „комунізм" зазначити. Як-же це зробити? Ось перечитали вони одного числа харківських „Вістий" і діло зділане! І коли такий панич ткне чи треба чи не треба такі слівця: як „зараз", „мент", „доклад", „зачитав" (?!) „заслухав (?!)" то він є свято переконаний, що він вже такий комуніст — хоч куди! Хоч і зараз на „наркома", „шмаркоза" чи на иншого достойника большевицького подавайся! (Припускаю, що і в Америці мусять бути такі комуністи „а ля мінуте").

І це не є ніякі дрібниці, над котрими можби перейти до дневного порядку! То є наглядний доказ, що те „московське пуповиння" про котре пише д. Р. (сам Наддніпрянець) еще не перерізане, і що воно дальше з московської душі в українську мов гумовою рукою переводить московську ментальність.

Нащо шукати далеко, таж і **цілий большевизм** це плід специфічно московської ментальности, це спеціяльна **московська хороба**, як його назвав глубокоумний Масарик! Большевизм в ніякім европейськім народі в первісній своїй, чистій формі прямо неможливий, і тому комічна історія вийшла нпр. з Чехами. Др. Шмераль в наївности своїй та еще декотрі ліві чеські есдеки залюбилися були спершу в нім, але по чотирох вже роках бачать, що то „непляті", що не для них, що не для їх жолудків страва. „Комінтерн" з Москви видає розкази на „заостренне" політики, на дикі страйки, пучі, бунти — а Чехи — люди реально і твердо думаючі, і на таке їх не візьме! Значна часть комуністів мабуть зі самим Шмералем на чолі — хоче вертати назад на подолок соц.-демократичної церкви а і решта правдоподібно незадовго верне. Ментальність чеська від московської, така далека, як небо від землі і тому та забава вже довго не потреває. Хиба еще лише підкарпатські мадярські жидики з д-ром Ґаті на чолі будуть може еще якийсь час маркірувати „комуну".

На жаль — много з московської ментальности перейшло знаним вже „пупіннем" навіть в душу молодших Наддніпрянців і тому большевицьке бодяче легко в ній запускає своє корінє. На велике диво і в декотрих молодих Галичан той бурян знаходить симпатію але це більше мода, та молодече. „**хорованне на крайність**". Молодець хоче за всяку ціну розпочати свою поступовість та лівість та щож має бідачисько робити як не кинутись в заносчі юхтом московським обняття „Комінтерну"? До того — у такого молодого поступовця здається, що те, котре що до часу **пізнійше** це тимсамим є вже і **поступовіше**, що однакож є очевидною неправдою, як це історія нераз доказала.

Те хорованне на крайність доводить нераз молодих людий до таких поступків, котрі є вже очевидним хрунівством і національною зрадою!

Ось вислав студентський „Цесус", центральна українська студентська організація — делегатів на міжнародний зїзд до Варшави. Було звісним згори яке тяжке становище будуть мали укр. делегати в тім центрі лядського шовінізму. Щож робить комуністична студентська Ячейка „Ділове" (?!) обєднання поступового студентства" (Допс)? Ось посилає до Варшави писульку з протестом проти делегатів „Цесуса", що вони мовляв не мають права заступати всього укр. студентства бо ось пан „Допс" не є за ними!

Чи мож собі представити більше хрунівство, більшу фельонію? І тому слушно сталося, що студентство празьке на своїх зборах обложило трьох головних винуватців того свинства бойкотом!

Але тут повстає питаннє:

А деж тоді були „батьки", шановні професори, що не запобігли такій компромітації?

Адеж би мали бути? „Рутенці" сиділи в „Електрі" при чорній каві, а „Малороси" по своїх кружках заливались чайком! Як вони мають впливати на молодіж, коли вони еще між собою самими не зробили порядку! І тут треба признати велику вину на боці професорів — Рутенців. Вони ж не повинні забувати, що Наддніпрянці виросли і виховались серед незвичайно прикрих і нездорових обставин, в деспотичній державі, під московським обухом. Правда, що це не оправдує еще того їх виречення рідної мови, яким вони за старої Росії визначались. Були ж і Поляки під тим самим правительством, та учились в російських школах але ніколи до такого степени ренегатства не доходили як Наддніпрянці. — Але було — та минуло, і колиб лиш ніколи більше не вертало! Професори-Галичани повинні би всі ті обставини братнім серцем оцінити та увзгляднити і піти братам своїм, хоч би ті їх і „ґалішменами" називали — на зустріч.

Молоосвідомленому братови треба нераз і через пальці і дивитись, коли він в своїй непоінформов[illegible] не відрізанім ще цілком „пуповинню" починає робити бешкет. Треба з ним піддержувати товариські зносини, треба познакомлювати його помалу з европейським світоглядом та з европейським способом життя. А коли би це зі старшими грішниками в роді Шелухина не удавалось, то є ще пречі молодші, є студенти, котрі певно за такий дружний провід можуть бути лише вдячними!

Але тут то і вилізає рутенське шило на верх: до істотних прикмет рутенства власне належить: **брак почуття народного обовязку.** „Певна річ, що і те і це треба би зробити, коби лише не я мав братись за це діло! Тай взагалі: звідки я до цего приходжу?!"

Отце і є рутенська арґументація, отне і загирило нас в рр. 1918—19 в Галичині, тай ще далі буде нищити, коли чимскорше цеї злочинної прикмети не позбудемося. А це повинні передовсім зробити власне професори а не пускатися на такі карколомні і скандальні предприємства **як „щуд над Віслон нумер другі, альбо руські інститут на 3-ім пйонтше каси ощендносці"**. І коли такі панове як Роман Стоцький, Студинський та Томашівський так „до щенту" компромітуються, то нема дива що і „Допсик" за ними підбігає, тай ошкандалює себе та українське імя.

Прикро мені дуже, що я в отсій дописи не міг так рожево дивитись на „дітий" як добродій Р. Хоч і не трачу надії на їх поправу. Коби лиш так „батьки" як і „діти" не замикали очий до [illegible] „як" роблять Чехи, між котрими одні і другі сидять. А то звісна річ, що людина московської ментальности може 10 років сидіти в Парижи, а не навчитись ні слова по французьки, може сидіти тільки в Берліні або Відни а не навчитись ні слова по німецьки хиба: „гебен зі мір айн кріґель бір".

Очивидна річ, що по чеськи навчитися легше як тамтих двох чужих мов, і треба признати що наші студенти в Чехо-Словаччині учаться і легше і охотнійше чеської мови як Москалі. Чехи це знають і уміють оцінити так як треба. Але це за мало: потреба еще вглубитись також в чеське приватне і публичне життя, щоби пізнати в чім лежить та незвичайна жизненна сила цего народа.

Бож Чех і реаліст і ентузіяст заразом, а коли до якої річи запалиться то служить її вірно і щиро.

Нам треба пізнати безумовно історію чеського визволення, треба пізнати і духа цего невеликого а так витревалого народа тай ще методу його праці, його боротьби о істнованнє. Але на жаль в тім напрямі дуже мало і готові колись вернути домів такі красні та розумні: які сюди приїхали. А вже ж з осібна наше Наддніпрянці товчуть в ступі і тут між Чехами ту воду партійну, якої набрали від своїх учителів Москалів, а життя чеське, котре такою пишною струею тут пливе — позіставляють на боці. Воно для них занадто філістерське, буржуазийне... Навіть і більше праві достаточно зрозуміння для чеського життя не мають. Зносини „батьків" (професорів) з ученими чеськими кругами є вповні не вистарчаюче, а те саме відноситься і до молодіжи.

Заходить одно ще питання:

Правда, що чеський уряд робить для нашої молодежи і для старшої еміґрації дуже много. Про це нераз писалося в часописях і я не думаю цего тут вичислювати та повтаряти.

Но але **щож ми робимо для Чехів** хочби лиш виключно в нашім власнім інтересі? Ми знаємо що цілі чеські партії відносяться неприхильно до українського національного руху вражо тому, що його сути, і історії нашої не знають. Чиж не є нашим обовязком їх відповідно поучити, їх переконa-

*) Евген Х. Чикаленко також рішучо проти того.

ти, що вони цілком фальшиво є інформовані нашими ворогами? Правда — „Укр. Громадський Комітет" видав інтересну книжку про господарські засоби Чехів, а укр. університет видав рівнож кілька наукових книжок. Всі вони написані в **укр. мові**, а хоч за чеські гроші — то **призначені для нас**. А чи не булоби прямо обовязком **вдячности видати в чеській мові книжку інформаційну про укр. народ**, про його землю, історію, письменство, про богацтва укр. землі і т. ин.?

Як видно — чеський уряд хоче і в будучині піддержувати добрі зносини з укр. народом, котрого значіння для Чехів вповні розуміє. Але чи не є **нашим обовязком піти тим дружним старанням чеського уряду на стрічу** і зі свого боку познакомити чеську суспільність з укр. питанием? Будьмо пересвідчені, що на таке видавництво цей уряд грошей певно не пожалує. І тут не може бути великих дискусій, хто таку книгу повинен зладнати. До сего є покликаний коли не виключно, то в першім ряді **укр. університет в Празі**, і далеко лучше буде коли він сам до цего возьметься, ніж має ждати, аж Чехи його до того завізвуть!

До цего покликані власне „батьки", а що і „діти" радо також причиняться до виконання такої роботи, — о скільки їм її „батьки" припоручать, це річ певна. **Виконання такої роботи** — затре враження неодного промаху і з боку молодих і старих.

Прага, 8. жовтня, 1924.

Карло Г-ек.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

Елизабет, Н. Дж. У нас горячкові приготовання до виступу Ліґи Сусідів в Армори Гол в Елизабет, Н. Дж. тривають дальше. Українці мають свою будку з ріжними вишивками. Найбільше вишивок визичила п-ні Скубова з Ню Йорку. Виступ Українців буде в суботу, 16. падолиста, о год. 8. вечером, і всі Братства, Товариства і Сестрицтва беруть в нім участь. Організації з Елизабетпорту збираються в Народнім Домі, а з гори міста в шкільній салі при церкві. Всі члени звляються з відзнаками і прапорами і вирушать до Армори Гол, щоби вже о год. 8-ій вечером бути на призначених для Українців місцях. Всі учасники, так сеоі як і з околиці, засядуть разом на призначеним місци, щоби в той спосіб заманіфестувати свою присутність і на даний знак вирушити на сцену в рядах.

Вже тепер всюди межи Американцями говориться, що субота се буде вечір Українців. Вони цікаві на спів Українського Хору з Джерзи Сити (гора міста), котрим проводить учитель п. Андрій Гела, а котрий має понад 50 осіб. Вони цікаві теж на танці, які відтанцює дочка п. Якова Притики з Джемейка, Н.Й., та на український балет під проводом п. М. Шустакевича, в котрім беруть участь українські дівчата з хору Бояна, та танцюристи, д. Шевчук, д. Дорошенко і д. М. Костишин.

Українці сподіються, що на повисшім виступі Ліґи Сусідів їх представники випишуться як найкрасше. Ширша публика американська дізнаєсь, що то за нація, — тим більше, що будуть роздавати між присутних англійську брошуру „Україна і Українці". — **С.**

Джерзи Сити, Н. Дж. День 2. падолиста буде записаний глубоко в памяти нашої парохії на горі міста, бо того дня відсвяткувала наша громада торжественно падолистове свято. В неділю зрана о 10-тій годині була відправлена торжественна Служба Божа і проповідь, яку виголосив наш парох о. Лев Вань, і яко наочний свідок тих всіх подій переповів цілу ту боротьбу нашого народа в старім краю.

Проповідь була відповідна до торжества, бо видно було, що нарід слухав і ловив кожде слово, а не одному учасникови торжества і гірка слеза покотилася по лици на згадку своїх рідних в старім краю. По скінченню Служби Божої хор під проводом свого диригента п. Гели відспівав Боже Великий Єдиний, а нарід враз зі священиком вислухав гимн стоячи.

По сім слідувала панахида по борцях-героях, котрі поклали свої буйні голови за свій рідний край, нашу милу Україну, а притім були зібрані жертви на сироти; зібрано $15.00. Ми не забули і за Р. Школу. Тому яких 3 тижні наш парох о. Лев Вань пояснив в церкві справу Рідної Школи і зібрано на Рідну Школу около $30.00. Сестрицтво Непорочного Зач. Пр. Діви Марії ухвалило зі своєї каси $20, о. Л. Вань жертвував $5.00, Укр. Політичний Клюб $10.00, Бр. св. Івана Хрестителя $10 крім народного податку, котрий відсилаєсь кождого місяця. Всі ті жертви зістали висланї до Обєднання в Филаделфії, Па.

Се тілько одна часть, так звана гора міста, гуртуючася коло Нар. Дому і новозаснованої парохії, яка по змозі сповняє свій обовязок. Друга часть, так звана долина міста при старій церкві, спить і нема кому її збудити з того твердого сну, бо на всі заклики і просьби, суть глухі і німі, а тілько кождий дбає за свою кишеню, а решта цілий світ їх не обходить. От такі у нас славні порядки. Вже найвисша пора, щоби покінчити з тим усім і зробити порядок кому як слід, щоби була одна велика громада і одна робота в цілій громаді. — **Г.**

ТРЕТІЙ КОНҐРЕС ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ

що відбувся в Філаделфії, Па., дня 28. жовтня 1924 року.

(Продовження)

(13)

Дискусія.

Предсідатель отвирає дискусію над рефератом у справі допомоги рідному краєви.

Гр. Тимофіїв.

Радуюся дуже, що есть така поважна українська інституція, яка шукає шляху. Всі тут зглядно, що треба руйнувати ворогів. Друга справа дати якийсь позитивний ідеал. Тут думки трохи розходяться. Тішить одначе дуже та поява, що противники не обкидали болотом позитивних думок. Се знак добрий. Добрий знак і те, що ту тут народ вислухує своїх людей робітників і докторів і всіх Українців. Того не було в нас на великій Україні, де примівром до Трудового Конґресу допусти ли тілько фельчерів а докторів уже ні. І взагалі з ненавістю там відносилися до тих, що мали вищу освіту або землю. Та ненависть розвалила нам державу. Навіть того, що мав якийсь варстат уважали вже не Українцем! Словом, коли нам треба нищити ворогів, то у нас енергії богато, але, як приходиться будувати то вже рівниці. Коли на Україні зруйнували висше хліборобство, та казали, що роблять се тому, бо землі селянам треба.. А тепер там большевики десятки тисяч десятин віддають Жидам з міста, котрі ніколи не робили на ріллі! До війська наших не приймали людий фахових, бо були генерали! Тут лучше. Нарід наш (але на жаль мало наших з Великої України в організації) тут уже прозрів. Конґрес сей виглядає, як би був всеукраїнський. Треба визнати всіх, що походять з України, — Українцями і втягнути їх в українську роботу. Бо інакше часть Українців піде в ворогами битися проти України. Треба тут планового втягнення в організації також Українців з Великої України. Не треба відпихати від української праці також висших культурних кляс.. Банку без банкира, господарства без хліборобів, Фабрик без фабрикантів не построїмо. Коли самі не допустимо сего, то вони опруться на чужій силі і підуть проти української держави. Требаб визнати потребу втягнення імігрaції з Великої України в наші організації.

(О. Споліткевич заявляє, що др. Семен Демидчук повідомив його, що власне відбулося засідання комітету Українського Народного Комітету, що заряджує домом в Ню Йорку що в тім засіданню взяли участь всі члени сього комітету, себто гр. Володимир Лотоцький, о. Вол. Лотович, гр. Іван Добрянський, гр. Евген Якубович, та др. Семен Демидчук. Засідання радило над ухвалою Третого Конґресу Обєднання про передачу дому Обєднанню, та постановило більшостю голосів зробити, як се Конґрес постановив. При поіменнім голосованю гр. Лотоцький, о. Лотович, гр. Якубович та др. Демидчук голосували за відданнем дому після ухвали Конґресу, гр. Добрянський проти віддання.)

Гр. Комарницький.

Я сам походжу родом з Волині, а говорю іменем українських студентів зі західних земель, тої молодіжи, що віддає всі свої сили, на службу своїй нації аж до витрачення останних сил. Та молодь знаходиться у страшнім економічнім і моральнім становищі. Біда й хаос змушує ту молодь покидати студії. Так вириває нам се будучих діячів. Товариство допомоги молоді в Ню Йорку вислало минулого року коло 5.000 дол. допомоги студентам, тепер меньше, бо тяжко ідуть збірки. Прошу делегатів на місцях памятати про студенство.

Бесідник ставить резолюцію: Третій Конґрес Обєднання звертається до всіх делегатів, щоби вони своїм впливом і авторітетом на місцях підпирали акцію „Товариства Української Молоді в Ню Йорку", котре провадить допомогову акцію для молодежи в краю й на еміграції.

О. Микола Струтинський.

Піднесені досі точки допомоги всі заслугують на попертя. До сього треба ще додати дещо. Слідуючий уряд Обєднання повинен межи иншим занятися отсими трома справами:

Наперед він повинен нав'язати зносини з добродійними кругами серед Американців та попробувати, чи від них не вдасться дістати якої допомоги для українського народа, для тих всіх, або деяких справ, які тут нині намічено.

По друге, уряд Обєднання повинен старатися по своїй можности почати пропаганду української справи серед американської публики.

Наконець уряд Обєднання повинен постаратися, щоби з цвинтаря в Берліні, не викинено костий Дмитра Вітовського, як се грозить через те, що місце на сей гріб не виплачене.

Бесідник просить трактувати справи, як директиви для будучого уряду.

Др. Мишуга.

Пригадую, що ще за часів нашого представництва в Вашінґтоні звертався він кілька разів до українського громадянства в Америці в справі жертв на будову памятника Івана Франка, тимбільше, що закуплена на сю ціль площа у Львові пропаде, якщо не зможемо там збудувати в найблизшім часі памятника. Прошу, щоби наші національні нести не забули й на сю річ.

О. Вань.

Допомога рідному краєви є обовязком кождого Українця. В старому краєви Україна пізнати по тому, що він виступає на кождім кроці в обороні українського народа, що він не лишень дає на його боротьбу жертви, але й виступає діяльно й активно, що він коли потреба йде до тюрми або й на смерть. Тут, на імігрaції, для такої великої посвяти нагоди нема. Тут можна проявити свою любов до України хиба одною піддержкою матеріяльною всіх визвольних стремлінь українського народа. Дати доляра се хиба один спосіб, який нам лишився, коли хочемо показати свій патріотизм. Чейже голих слів за доказ патріотизму вважати не будемо.

На жаль треба сказати, що не всі ми сповняємо й ті малі національні обовязки. З народа часто підносяться закиди, що навіть священники, які повинні світити примівром у сповнюванню всіх обовязків, а тім числі й національних, тих обовязків не сповняють. За богато заброблоби доходити, чи сі жалі оправдані. Вистарчить, що такі жалі є, і священники повинні взяти сей факт під увагу, та поступати так, щоби вибити всякі підстави подібним закидам. Священники мусять працювати не лишень тільки, що другі але ще більше, як другі. Лишень тоді українське священство сповнить свій національний обовязок.

Предсідатель проголошує, що ліста бесідників вичерпана та дискусія закінчена. Він уділяє голос дрови Володим. Сіменовичови, яко голові резолюційної комісії.

Др. Володимир Сіменович повідомляє, що резолюційна комісія одобрила всі резолюції в такій формі, як вони були прочитані, додавши лишень до резолюції Др. Мишуги, до уступу про заграничну репрезентацію слова: „і поручує членам Обєднання взяти сю справу під дозрілу увагу та висказати свої погляди".

Предсідатель відчитує та піддає під голосування одну за другою резолюцій, як вони були одобрені резолюційною комісією. Конґрес приняв усі резолюції одноголосно.

(Дальше буде).

ДУМКИ

Українці дуже вражливі на красу. Бесідник із гарною поставою, з мельодійним голосом та цвітистою промовою, може повести нас хочби й в те місце, де Марко Проклятий бував.

Українці захоплюються високопарною бесідою. Нехай тільки хто впаде в істерію і закричить, що добудемо Москву, Варшаву, а румунського короля заставимо чистити чоботи в наших козаків, то віче дасть йому таку бурю оплесків, що аж вікна будуть дзвеніти.

Такий самий аплявз добуває ті, що обіцюють розбити капіталістичний устрій і віддати фабрики, копальні, зелізниці й усе добро, до рук робучої верстви.

Ми любуємося в театральних позах, в акторських героях, в нездійснимих фантазиях не реальних „політиків", які крім „великої сили великих слів" не дають нічого більше.

Славний французький письменник, Доде, завважав що саму хибу у Французів, які живуть у південній Франції і хоча це були його краяни, він жорстоко висміяв усе те театральне гороїжение. Здалося і нам мати свого, українського Доде-та.

Коли наш бесідник бачить, що його бесіда не робить ніякого враження на слухачів, то потрібує тільки закінчити кочби найгіршу промову словами „Хай живе незалежна українська держава!", а певно дістане оплески.

Але є великій мірі добре знак, бо вказує на наше нестерпиме бажання мати свою власну державу, але з другого боку біда, що гарною фразою прикривається дуже часто найзвичайніща січка.

Оден визначний український діяч каже, що мусимо шукати орієнтації на чужу поміч, бо власними силами можемо хиба повіситись (дословний його вислов.)

Пишучому здається, що орієнтація на одного ворога нашої нації, на це, щоб він поміг знищити другого, є нічим иншим, як самовільним встромленієм шиї у петлю. Ніякий ворог не стане нашим союзником для нашого добра, а на те, щоб тим лекше обмотати нас, а обмотавших вигубити до коріння.

Чужа поміч добра тільки від тих, котрі не мають ніякого інтересу у нашій національній смерти. Ця поміч прийде тоді, коли ми докажемо, що ми справді розумний і здатний до життя нарід.

Нарід, який хоче мати державу, мусить обєднатися для добуття тої одної цілі. Уся партійність мусить втихнути, а кличем усіх мусить бути „своя держава".

Було би дуже добре, колиб кожну загально-народню думку піддавати під суд загалу. Спершу передискутувати в часописях, а відтак піддати під голосування нашому громадянству. Тоді наша еміграційна політика не ішла би наосліп, а була би справжним виразом волі більшости загалу.

Було би дуже доцільне, колиб „Обєднанне" виробило повний квестіонар на національні теми і розіслало його по всіх наших кольоніях, щоби вони переголосували над кождою точкою.

Обєднанне вставило би у той квестіонар нетільки ті думки, які вважає за добрі, але і ті, які вважає за шкідливі для нашого народу. Хай сам нарід вирішить, якою дорогою хоче іти.

Таке голосування відбувалобся на масових, умисне для тої цілі скликаних вічах. Воно заінтересувало би нашу еміграцію, розрушилоб її до живішого життя і дало-б нам змогу порахувати нашу національну силу в Америці. Притім воно дало би нам велике політичне оруже до рук, як виразна воля української нації, яка живе на свободі.

Масове голосування, у котрім брали би участь десятки тисяч наших громадян, було би дуже поважним голосом для американської опінії і для виарикансько[illegible] уряду.

Чуй-Дух.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, буде мати мітинг в суботу, 15. падолиста в Народнім Домі, 72 Моріс Стр. о годині 7.30 веч. Просимо явитися точно і поплатити свої вкладки, бо котрий добуе з не вирівнає своєї вкладки, зістане суспендований. Просимо явитись всі як один. — Ф. Крайняк, предс.; Семен Кусень, секр.; Николай Демкович, кас.

НЕЗВИЧАЙНА КАРІЄРА КОРОЛЯ ЦАНҐ-ТСО-ЛІНА.

Провідником повстанців у Манджуриї е Цанґ-Тсо-Лін. Цей король Манджурії вродився на півдні; батько його був кулісом (посильником). В 1894 р Японія хотіла окупувати Китай. Тоді Цанґ-Псо-Лін вступив до манджурської армії. Хтось забрав йому черевики. Це знеохотило його. Втікав з війська. Укривається, коло Нузіяму у сестер французького Червоного Хреста, які мали фарму Ст. Джозеф. Сестри хотіли відіслати його. Просить їх, щоби оставили його і дав охреститися. Війна кінчиться. Цанґ-Тсо-Лін вертає до дому. По дорозі стрічає шістьох озброених китайців. Стає їх вождом. Ватога його зростає з дня на день. Починає бути славна з відваги. Цанґ править небаром провінцією. Нараз вибухає війна. Японці й Москалі впадають до Кореї. Цанґ-Тсо-Лін є силою, з якою всі числяться. Наймають його Японці й уживають до своїх воєнних цілей.

Вдруге кінчиться війна. Цанґ є паном Манджурії. Китайський уряд не може поминути його мовчанкою. Приймають його до правильної армії в степені полковника і надають відзнаку „Тигра" (III кляса). Але пекінський уряд жадає від Цанґа доказів посвяти. Хай цанґ усуне То-Лін-Сана. Тон-Лін-Сан, то давний товариш Цанґа, ватажок банди. Цанґ годиться на це домагання уряду і запрошуе товариша на снідання. По сніданні Тон-Лін-Сан виходить. Укритий на подвірю Китаєць стріляє Тон-Лін-Сана і ранить його. Цанґ велить стати Тон-Лін-Сана. Коли стяли голову, Цанґ схопив його голову, всів на кона і ще теплу завіз до віце короля Манджурії. З цього часу Цанґ стається чесною людиною.

Прийшов 1919 рік. Большевики напали на Монґолію. Цанґ не в силі стерпіти того жадає від уряду в Пекіні 30 міліонів долярів і зобовязується пропрогнати большевиків з Монґолії.

Уряд дав доляри, але цанґ ховав їх до кишені. Жде відповідної хвилі. Зрештою його жрець і пророк не радить йому зачинати війни. Зате за гроші творить Цанґ новий уряд: міністерство заграничних справ, скарбу і просвіти. (сам не вміє ні читати ні писати). творить довкола себе двірський почот із достойників — з котрих кожен має принайменше великі злочини на совісти. Син його має вісім літ. То нічо не школить! Іменує його ґенералом і командантом ґвардії.

Так зробився Цанґ-Тсо-Лін королем Манджурії-

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належність за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належність має бути прислана враз в данім оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

ДОПИСІ.

НЮ ЙОРК.

„Ой не ходи Грицю".

В неділю, дня 9. с. м., в салі Укр. Нар. Дому в Ню Йорку, кружок і хор украін. парохії з Джерзи Сіті. (на горі міста), під проводом проф п. Ґели відограв преґарну нашу песу п. з. „Ой не ходи Грицю тай на вечерниці".

Добре підготовлені аматори тішилися заслуженим цілковито успіхом серед публики, бо грали не як аматори, але як справжні артисти. Вишколений хор більш сорок молоді, в гарних українських строях, приневолений був повтаряти пісню за піснею, бо оплескам публика не давала кінця.

Як милим оком кожний учасник споглядав, що серед переповненої по береги гостями на салі бачив також визначнійших громадян з Джерзи Сіті. Народ все те зауважить, цінить щирих народніх робітників і цих в памяті держить.

Нюйорських лідерів „національної клічкі" на гали не було. Самозванча амбіція не позволяла, за прикро булоб їм дивитись чого о много менча чисельно, а щиро ідейна, жива громада аж з Джерзи Сіті, з гори міста, довершити може.

Добре вони знають, що до цего треба праці, посвяти, ідеї й єдности, а не самозванчих гуртків, сіяння незгоди та інтриґ і т. д. Не до смаку їм видко, що товариство Української Молоді сильно стоїть на стороні співпраці з „Обеднанням" котре їхнім кишеням найбільш не до вподоби.

Але народ розуміє й піде вперед, бо лише у згоді, злуці й обеднанню може досягнути своїх мрій, — свою державу.

Як помічається в послідних часах байдужність до народніх обовязків серед нашого загалу в Америці, почуваеться до приемного вислову подати сей факт, що вище згаданий кружок і хор під проводом проф. п. Ґели відограв цю песу безкористно, не дивлячись на те, що прийшлося положити богато часу, праці й сил, як також, що й самим учасникам прийшлося кілька разів за власні гроші їздити на проби з Джерзи Сіті до Ню Йорку.

Вони це з радістю сповнили бо мали на увазі ціль, на яку призначений був дохід з представлення, а це власне допомога укаїнському університетові у Львові й студіюючій молоді на еміґрації.

Слава і честь тим, які не забувають обовязків до свого народу.

Омелян Коцко.

—o—

ІСТОН, ПА.

Поклик до краянів з Березовиці Великої.

Дорогі односільчане! Пару місяців назад отщимав д. М. Паращук лист від комітету читальні Просвіти з Березовиці Великої, повіту Тернопіль. Той лист говорить сам за себе, а саме, що Польща нищить до тла все що українське: відбирає землю в українських селян для своїх кольоністів, нищить українську школу, замикає читальні, здирає в формі податків іданин останню сорочку з українського селянина, касує громацьку самоуправу, нищить церков, глумиться і насміхається з усього, що найдорозше для українського народу. Длятого треба нам всім пильно працювати між собою, треба дружно старатися спільними силами вибудувати народний дім для читальні Просвіти в ріднім селі Березівци Великій. Тут заснувався комітет для збирання жертв на згадану ціль, до котрого увійшли отсі добродії: предсідатель Д. Підгайний, касієр О. Запаржоний, секр. Н. Підгайний, контрольор В. Запаржоний. Проситься гроші слати на адресу Alex Zaparzony, 113 Ackerman St. Hellertown, Pa., а хто хотів би засягнути близших інформацій, прошу удатися до Миколи Підгайного, Nicholas Pidhayny, 111 — 9th St. W. Easton, Pa.

Березовця Велика, 6. VII. 924.

Високоповажаний Добродію!

Жертву на нашу Читальню в кводі 10 долярів від нашого земляка і односільчана д. Дмитра Кругового ми з подякою одержали, а рівночасно в імени Читальні дякуемо Вам за Ваш труд понесений над висилкою щедрого датку.

Тішить нас вельми не так сей гріш, для Читальні так потрібний, на котрий мусів наш односільчан тяжко працювати, як та ідея з котрою ті гроші вислані, а іменно свідомість наших братів за водою, що стараються нашому народови тут на своїй рідній землі поневоленій допомагати.

Історія нашої Читальні є вельми сумна.

Удалося нам з тяжкими трудами по війні відновити діяльність читальняну і праця пішла як на теперішні тяжкі відносини досить гарно.

Не подобалось це нашим опікунам і сего року в лютім нам замикають Читальню.

Протест в тій справі пійшов до міністерства і є надія, що десь тими днями буде прихильно для нас полагоджений, та знова удасться Читальню отворити.

Осталась еще кооператива, котра на разі мусить заступати Читальню в освітній цілі.

Сумно живеться нам під теперішню пору. Всякі стремління до освіти, до пізнання правди є для нас великою трудністю. Забороняють нам всего нашого найдорощого, рідного слова в школах, в урядах, словом хотять нас зовсім змести.

Та народ живе і еще більше ставиться до всяких противеньств, шануючи і памятаючи заповіт нашого Генія: Борітеся, поборете!

Найбільша трудність полягає в тім, що не маемо своеї хати читальняної де можнаб зійтися і застановитися над своїм лихом. Кождий з нас є так обтяжений датками, що не можемо подумати своїми силами побудувати хату читальняну, котра є так конче нам потрібна, бо таки свята правда: „В своїй хаті своя правда і сила і воля".

Просимо отже Вас в імени наших громадян, допоможіть нам Вашими датками вибудувати свою хату, а буде Вам велика заслуга для нашого народу.

Особливо до Вас звертаемось Добродію Паращак, бо видимо з листа, що Ви справді вірний син України. Зберіть всіх наших березівських там в Америці та старайтеся вплинути на них, щоб вони причинилися до так великого діла.

Гадаемо, що справа піде легко і без великої трудности при всяких нагодах чи то вечерницях, відчитах, концертах, представленнях, оголошеннями в часописах пригадати на березівську Читальню, а тим робом певно збереться поважнійша лепта тай тим самим положите підвалини під нашу Читальню, за що буде Вам вдяка від цілого народу українського.

Більше не можемо писати, бо бачимо, що відносини знаете наші докладно тільки просимо еще раз занятися нашою читальняною справою, за що ми в імени Читальні склдаемо згори щиру подяку. — Гаразд!

ЗА ВИДІЛ:
Іван Сірант, управитель школи і читальняний писа.; **Іван Кручовий**, скарбник.

—o—

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Про гетьманат.

Трентонські Українці, викинувши споміж себе партійність та політикоманію, готуються на зиму як слід. Стараються о паливо для голови і купують книжки, щоби в зимовий вечір сісти коло печі і поширити свое знанне. Роблять заходи, щоби в міській „лайбрері" були українські книжки, щоб могли Українці зичити там книжки, котрих не можуть приобріти до свого дому. Рух на цім поли знаменитий.

З політичного життя помітне це, що звіт Обеднання з третього конґресу приняли тут цілком вдоволяючо, особливе це, що доктор Назарук підніс високу ідею, щоб майбутний устрій державний України був під кермою гетьмана. Вислів відважний, але притім чудесний. Голос Назарука має велике значінне і тому, що він сам радикал, а підносить думку про гетьманство. Яко державний муж Галицької Републики, будучи на терені війни в Галичині і на великій Україні, пізнав настрій селян, що до републики ще далеко як одним так і другим, і що треба наперед пережити добу гетьманства, аж опісля, колиб потреба, заводити републиканський устрій.

Я пригадую собі отсі два факти: Один з Великої України. Пише писменник К. Поліщук таке: Іде з Киева селянин і везе мішок хліба. На запит, чому аж до Киева їздив за хлібом, відповів: Ні, паночку, мене, бачите, післала громада до Центральної Ради, щоб нам позволили пана вигнати. Ну я, бачите, взяв хліба з дому, а що в Киеві добрі люди то давали їсти даром. Тому везу хліб назад. А чому ви, дядьку, не роздали хліб нашому військови; дивіть, які голодні. А паночку, вони на те жовніри, щоб терпіли. Та вони за вас бються, щоб вам було спокійно працювати коло хліба. Та так, вони будуть мати славу, а я лише хліб! Маєте републиканця...

Другий факт з Галичини: Коли сотник Січової Армії підчас наступу на Львів прохав селянина, щоб їхав на форшпан з поживою для війска, то селянин відповів: Дайте, пане офіцир, гроші то поїду. Гроший нема, бо не було коли стягнути податку з краю. Маєте цидулку і їдьте; опісля вам заплатиться. За опісля, паночку, дякую; коли нема зараз, то не їду. Впрочім, маю досить війни; хай конята відпочинуть. Ну і це републиканець в повнім значінню слова! Взявши під розвагу, що населенне України це переважно селянство, котре віки терпіло чужу неволю, ми не сміемо закидати їм, що вони не відповідають задачі державного устрою так, якби, то відповідало засадам горожанина. Ми лише можемо сконстатувати факт, що нашому селянству треба прийти на зустріч з освітою і а жтоді наше селянство зуміє постояти за свої права та за національні ідеали. Тоді наші селяни стануть усі при державнім устрою і тоді не дасться прикрити ні московською бородою ні польською конфедераткою. Це все може дати лише гетьман і лише гетьман може вивести нас з того хаосу партійного, в якім ми зараз находимося. Ціла наша культура звязана сильно з гетьманством. Сам Шевченко в своїх поезіях вихваляє гетьманство і сам будить гетьманів з могил: „Гетьманиш гетьмани, якби то ви встали, встали подивились на той Чигирин..." З гетьманством нас вяже традиція і історія. Ми не повинні затирати в своїй памяти одинокого періоду нашої державности! Добре було-б, щоб шановне Обеднанне приняло цю гадку Назарука, поважно без ляку та зневіри, бо вірю, що тоді всі станують до праці з Обеднанем і тоді виполемо увесь кукіль. Хто не з нами, той проти нас! Без страху! Ми до страчення маемо лише кайдани, а до здобуття світ...

Василь Гасій.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.